

Foto: Arne Åsen

Kulturhistoriker og arkeolog **Sjur Harby** er innehaver av *Disen Kolonial*, hvor han jobber med kulturarvrelaterte spørsmål og rådgivning. I denne spalten deler han sine tanker og meninger om aktuelle saker innen kulturarv og bygningsvern. www.disenkolonial.no

Byråkratenes katedral

Skisse fra Kuhn

«I det omfattende utredningsarbeidet som er gjennomført gjennom mange år er hver stein snudd», skrev professor ved Norges musikkhøgskole og medlem av fagkomiteen for restaurering av orgelet, Bjørn Boysen i *Aftenposten* 29. mai. Har vi grunn til å være beroliget?

et var 11. mai i år at lektor Kristine Kaasa Moe i Melhus slo alarm i avisen *Dag og Tid*. I kronikken «Rosevinduet i fare» het det at en nyoppstilling av det lenge neglisjerte Steinmeyerorgelet ved vestveggen i Nidarosdomen vil skjule viktige deler av det berømte rosevinduet. Vinduet regnes som kunstneren Gabriel Kiellands hovedverk og sto ferdig til Olavsjubileet i 1930 takket være innsamlede midler fra norske kvinner.

EN HELHETLIG PLAN

Rosevinduet er et både stort og sjeldent kunstverk etter norsk målestokk. Det strekker seg 12 meter i høyden og er 8 meter bredt. Grindverket ble tegnet av domkirkearkitekt Olaf Nordhagen, mens professor i kirkehistorie, Oluf Kolsrud, bisto kunstneren i utarbeidelsen av det ikonografiske billedspråket. Kielland hadde ikke bare fått det kunstneriske ansvaret for rosevinduet, men for alle kirkens glassma-

lerier. Vinduene ble derfor utformet etter en helhetlig plan der motiver fra Det nye testamente er reservert sørveggen, mens alle vinduene på nordveggen henter sine temaer fra Det gamle testamente. Et styrende prinsipp for utformingen var at glassmaleriene uhindret skulle kunne sees fra mange vinkler, også om man sto tett på. Rosevinduet er vendt mot solnedgangen og symboliserer dommedag og består av mer enn 10 000 glassbiter.

STEINMEYER ADVARTE

Det er denne helheten i kirkerommet som nå er truet. Allerede i 1930 advarte orgelets byggmester, Hans Steinmeyer, mot en lokalisering i vest, nettopp fordi dette ville skje på bekostning av rosevinduet. Til tross for dette, til tross for domkirkearkitekt Olaf Nordhagens intensjon om å holde hele dette området i kirken fritt, er det vestveggen riksantikvar Jørn Holme og dagens ledelse ved Nidarosdomen i en presentasjon i Adresseavisen 27. mars, anbefalte som Steinmeyer-orgelets fremtidige og endelige plassering. Bak orgelpipene forsvinner ikke bare Kristus på dommens dag, men hele Jesu domsscene fra Matteus-evangeliets 25. kapittel.

GRUNNLEGGENDE MISTILLIT

Men orgelsaken handler om mer enn tildekking og lokalisering. Debatten som har fulgt i månedene etter Adresseavisens oppslag, har avdekket en grunnleggende mistillit til hvordan Nidarosdomen – Norges nasjonalhelligdom og landets kroningskirke – egentlig forvaltes. Mens kritikerne gang på gang har undret seg over motviljen til å utrede flere lokaliseringalternativer, til å foreta en prøveoppstilling av orgelet før en endelig beslutning fattes, og – ikke minst – legge frem de utredninger som Holme og de ansvarlige ved Nidarosdomen så ofte henviser til, har de sistnevnte for lengst gått i skyttergravene. «Saken har selvsagt vært grundig utredet og viktige verdier har vært avveid», svarte Riksantikvarens Ulf Holmene som for anledningen var utnevnt til fagdirektør – da han den 25. mai imøtegikk Aftenpostens kommentator Lotte Sandbergs tvil om institusjonens kompetanse på orgler og katedraler. Han fortsatte: «...at spørsmålet om restaurering og plassering er mangelfullt utredet og at konklusjonen er trukket av inkompetente fagfolk faller på sin egen urimelighet.»

FORUROLIGENDE

En urimelig påstand? Uten debatt er Nidarosdomen redusert til en sognekirke for antikvarer og byråkrater. Fortrengt er engasjementet og begeistringen som gjenreisningen en gang skapte. Borte er

ydmykheten for katedralen som et nasjonalt symbol der vegger, tak, skulpturer av onde og gode makter, glassmalerier, rom, liturgi, musikk og historie er smeltet sammen. Foruroligende er fagkomiteens redsel for annen kunnskap enn den som finnes i egne rekker.

Men Nidarosdomen tilhører oss alle og ble gjenreist av landets fremste ekspertise.

Den 2. januar 1926 gikk det et opprop utover landet. Nidarosdomens gjenreisning sto i fare. Den økonomiske depresjonen hadde rammet Norge hardt. Arbeidsløsheten steg, og den ene gjeldskrisen avløste den neste. Statens bevilgninger til arbeidet ble redusert. Det var fire år igjen til det store Olavsjubileet i 1930.

FOLKETS KATEDRAL

Det var da det skjedde. En stortiltet pengeinnsamling ble organisert. «Og nu var det som bekkene som begynner aa silre om vaaren», skrev arkitekten og arkeologen Gerhard Fischer senere. «Fra alle steder kom bidragene strømmende, fra de ensomste bygder, fra de store centra. De større aviser, særlig i hovedstaden, samlet tusener paa tusener.» Frilynte ungdomslag og kristelige ungdomsforeninger slo seg sammen med gymnas og middelskoler. Sammen etablerte de sin egen «Domkirke-dag». Målet for landsinnsamlingen var en halv million kroner, men da de siste myntene hadde nådd innsamlingskomiteen, viste sluttsummen seg å være på formidable 793 500 kroner. Da kirkedørene ble åpnet den 28. juli 1930, fortelles det i minneskriftet, «blev de lukket op for et folk som følte sig som én menighet, fordi det selv hadde reist sin kirke».

UTILSTREKKELIG UTREDET

«Saken har selvsagt vært grundig utredet og viktige verdier har vært avveid», skrev riksantikvar Jørn Holme i Adresseavisen 4. juni. Han fortsatte: «...at spørsmålet om restaurering og plassering skal være utilstrekkelig utredet faller på sin egen urimelighet.»

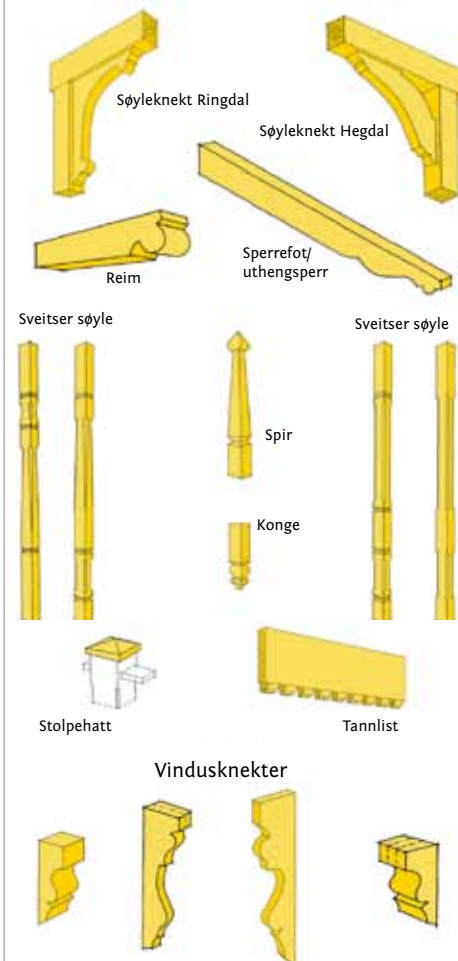
Beroliget?

VI FORHANDLER SVEITSER DETALJER

UTFØRT I LIMTRE
AV ERFARNE FAGFOLK!

VÅRT PRODUKTUTVALG

SKAN-TRE
Hegdal, 3261 Larvik.

Tlf: 33 12 66 44

www.skan-tre.no